

Burde Hanna vært dømt?

Burde Hanna Kvanmo i det hele tatt vært dømt for å ha medvirket som Røde Kors-søster på tysk side under annen verdenskrig? Et innlegg Adresseavisen har mottatt fra Trondheims-mannen Harald Sund, etter krigen statsadvokat ved Riksadvokatembetet og en av dem som sto sentralt i rettsoppgjøret, reiser det spørsmålet

med full tyngde. Sund bringer frem nytt og til dels oppsiktsvekkende materiale om strafforfølgningen av Røde Kors-søstrene. Innlegget gjengis nedenfor.

Hanna Kvanmo påpekte selv i Dagsrevyen i forbindelse med lanseringen av sin bok "Dommen" at Norge var det eneste land som straffet deltagelse i

den tyske Røde Kors.

Harald Sund bekrefter dette. Han skriver også at det neppe er tvil om at det var i strid med folkeretten. Sund avslører også at Norge fikk en henstilling fra det internasjonale Røde Kors om å stoppe strafforfølgningen av dem. Denne henstillingen ble ikke fulgt.

I strid med folkeretten

Johan O. Jensens artikkel med tittelen «Hvem var landssvikere?» (Adresseavisen 20.09.90) belyser i et nøtteskall den tvilsomme vurdering av landsforræderi som gjorde seg gjeldende under rettsoppjøret etter krigen. Ikke bare ble titusener av vanlige nordmenn, de passive NS-medlemmer, stempelt på denne måten, men Hanna Kvanmos skjebne vitner også om at rent barmhjertighetsarbeide, som det å pleie sårede flendilte soldater, ble ansett som landsforræderi og straffet som sådant.

Selv deltok jeg som statsadvokat ved Riksadvokatembetet i rettsoppjøret, og kunne daglig følge med i alle drøftinger mellom Riksadvokaten og hans medarbeidere om retningslinjene. Jeg kan jo bare tale for meg selv, men må i ettertid erkjenne at jeg nå ser annerledes

på mye som dengang var gangbar oppfatning. Det gjelder f. eks. kriminaliseringen av de passive NS-medlemmer, og det gjelder bruk av dødsstraff i et etterkrigs rettsoppgjør.

■ Innlegg

Men på ett punkt reagerte jeg allerede dengang, og det gjaldt rettopp front søstrene i tysk tjeneste. Jeg kan ikke i dag huske om spørsmålet om det skulle reises tiltale kom opp til prinsipiell drøftelse hos Riksadvokaten, og slike saker lå forøvrig ikke under mitt saksområde. Men det jeg husker meget godt, var at spørsmålet kom opp på en postkonferanse, fordi det ble reist av en helt utenforstående instans.

Dette «uvedkommende» innslag var en henvendelse fra ingen andre i den internasjonale

Røde Kors-komité i Genève. I brevet (hvem det var stilet til husker jeg ikke) uttrykte man sin store bekymring for de rettslige aksjoner under det norske rettsoppjøret når det gjaldt disse front søstrene. Brevet pekte på Røde Kors' sterke stilling, internasjonalt og folkerettslig, og følgelig på Norges forpliktelser overfor alle som med rette bar det røde korset på sin uniform, og det endte opp med en sterk henstilling til norske myndigheter om å innstille strafforfølgningen av dem.

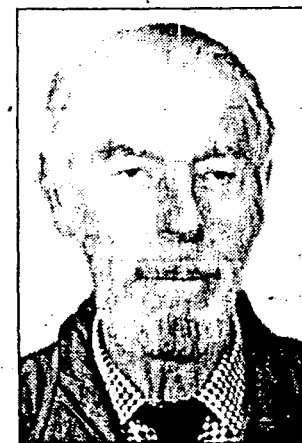
Henstillingen ble selvsagt drøftet meget seriøst, men ble altså, dessverre, ikke fulgt.

Når det gjelder den juridiske vurdering av spørsmålet, er det neppe tvil om at det var i strid med folkeretten når Norge gikk til strafferettslige sanksjoner mot Røde Kors-søstre. En folke-

rettslig regel kan forplikte Norge som nasjon til å justere sitt lovverk i samsvar med folkeretten, men om det ikke blir gjort, må domstolene følge norsk lov. Men på den annen side kan det jo ikke være noe til hinder for at dommeren, som ledd i en fortolkning av norsk lov, legger vekt på den sterke folkerettslige beskyttelse som er gitt dem som arbeider for Røde Kors. I særdeleshet burde dette moment kunne gi utslag ved vurdering av det meget diffuse begrep «bistand til fienden i råd eller dåd», som er den lovmessige definisjon av landsforræderi. Jeg synes derfor det er god grunn til å spørre i dag: Gjorde Hanna Kvanmo seg i det hele tatt skyldig i landsforræderi?

Det burde ihvertfall ikke vært reist sak mot henne.

Harald Sund

Det burde ikke vært reist sak mot Hanna Kvanmo, mener Harald Sund.

118312